

Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA)

Traject: HAVO

Eenjarig traject

Schooljaar: 2025-2026

Inhoud	
Belangrijke mededelingen vooraf:	3
Algemene informatie	3
Hulpmiddelen	3
Het afronden van het Schoolexamen (SE)	4
Informatievoorziening	4
HOOFDSTUK 1: ROOSTER SCHOOLEXAMENS	5
1.1: Data examenjaar 2025-2026	5
1.2: Data schoolexamens	5
1.3: Data inhalen en herkansingen	5
1.4: Data schoolexamens Taal naar Keuze	5
HOOFDSTUK 2: STOFOMSCHRIJVING SCHOOLEXAMENS	6
Aardrijkskunde	6
Arabisch	8
Bedrijfseconomie	9
Biologie	10
Duits 12	
Economie	13
Engels	15
Filosofie	16
Frans	17
Geschiedenis	18
Italiaans	19
Maatschappijleer	20
Maatschappijwetenschappen	21
Natuurkunde	23
Nederlands	25
Praktijkgericht programma (pgp) Maatschappij	27
Praktijkgericht programma (pgp) Technologie	28
Profielwerkstuk	29
Rekenen	30
Russisch	31
Scheikunde	32
Spaans	33
Tekenen	34
Turks	36
Wiskunde A	37
Wiskunde B	39
BIJLAGE 1	41
Voorlopig rooster Centraal Examen 2026 - EERSTE TIJDVAK	41
Voorlopig examenrooster Centraal Examen 2026 - TWEEDE TIJDVAK	42
BIJLAGE 2	43
Overzicht van toegestane hulpmiddelen	43
BIJLAGE 3	47
Herkansingsregeling schoolexamens (art. 6-9 uit het Examenreglement)	47
Artikel 6. Onderdelen SE	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Artikel 7. Missen SE	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Artikel 8. Inhaal-/herkansingsregeling SE	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Artikel 9. Einde SE-periode	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
BIJLAGE 4	51
Zak-slaagregeling (art. 17.2 uit het Examenreglement)	51

Alle afspraken die afwijken van de bepalingen in dit Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA), zijn ongeldig, tenzij deze schriftelijk zijn bevestigd door de voorzitter van de examencommissie. Dit PTA is vastgesteld door de examencommissie van VAVO Haaglanden, in september 2025.

Belangrijke mededelingen vooraf:

Algemene informatie

In dit PTA staat alles vermeld wat voor jou als student Havo Eenjarig van belang is voor examinering. Het PTA is leidend in de examinering; indien er verschillen zijn tussen de studiewijzer en het overeenkomstige PTA, dan zal het PTA leidend zijn.

Hulpmiddelen

Bij schriftelijke schoolexamens mag, **indien anders vermeld in het PTA**, gebruik worden gemaakt van het standaard hulpmiddelenpakket.

Vanuit school krijg je antwoordpapier en kladpapier aangeleverd bij het examen.

Je kan zelf de rest van de toegestane hulpmiddelen meenemen, bestaande uit:

- Blauwe en/of zwarte pen (niet uitwisbaar)
- tekenpotlood (voor het tekenen van grafieken)
- blauw en rood kleurpotlood (voor het tekenen van grafieken)
- liniaal met millimeterverdeling
- passer
- nietmachine
- geometrische driehoek
- vlakgum
- gewone rekenmachine (niet toegestaan bij wiskunde A en B)
- eendelig verklarend woordenboek Nederlands

Het gebruik van correctievloeistof of correctielint is niet toegestaan.

Voor de vakken natuurkunde, scheikunde en biologie is het gebruik van de Binas (7^e editie) toegestaan.

Bij de moderne vreemde talen is een woordenboek doeltaal – thuistaal en thuistaal – doeltaal toegestaan.

Bij het vak Engels mag het bevoegd gezag toestemming geven om een woordenboek Engels-Engels te gebruiken naast een tweetalig woordenboek.

Woordenboeken en Binas bevatten geen aantekeningen of bladwijzers.

Bij wiskunde A en B is geen gewone rekenmachine toegestaan, maar alleen een grafische rekenmachine van het volgende type:

MERK	TYPE
Casio:	fx-CG50.
HP	HP Prime G2
Texas Instruments:	• TI-84 Plus CE-T • TI-84 Plus CE-T Python Edition • TI-Nspire CX II-T • TI-Nspire CX II-T CAS • TI-Nspire CX (alleen de versie zonder CAS)
NumWorks:	de grafische rekenmachine van NumWorks voor havo geldt: NumWorks met modelnummer op de achterkant van het apparaat gelijk aan N0110 of hoger (N0115, N0120, ...); voor vwo gaat deze restrictie vanaf examenjaar 2027 gelden.

De grafische rekenmachine is voorzien van *minimaal* de volgende OS of firmware versie om deze te mogen gebruiken bij het schoolexamen:

- Casio: 3.8 of hoger
- HP Prime: 2.2 of hoger
- TI-84 Plus: 5.8 of hoger
- TI-Nspire: 6.3 of hoger
- Numworks: 24 of hoger

De student is zelf verantwoordelijk voor het meenemen van een opgeladen grafische rekenmachine en het installeren van de minimaal vereiste OS of firmware versie.

De toegestane hulpmiddelen voor het schoolexamen zijn gebaseerd op de toegestane hulpmiddelen van het centraal examen, zie bijlage 2.

Het afronden van het Schoolexamen (SE)

Het volledige *Schoolexamen* (SE) moet vóór of uiterlijk op **vrijdag 17 april 2026** afgesloten zijn. Alleen een volledig afgesloten PTA voor een examenvak geeft recht op deelname aan het Centraal Examen voor dat betreffende vak.

Op woensdag **22 april** ontvang je de 'ontvangstverklaring' met behaalde resultaten. Deze lijst controleer je bij ontvangst.

Op deze lijst kun je wijzigingen en eventuele vrijstellingen aangeven. Dit moet voor de start van het *Centraal Examen* (uiterlijk **22 april**) gebeurd zijn. Je levert deze lijst in bij het Examenbureau op de begane grond (0.201).

Wil je niets wijzigen, dan hoeft je niets te doen.

Na 22 april zijn er geen wijzigingen meer mogelijk. Dit betekent dat je vanaf dat moment deelneemt aan het Centraal Examen voor dat bepaalde vak en je kunt dan niet meer terugvallen op een eerder behaald cijfer (vrijstelling) van dat vak.

Op vrijdag **24 april** worden de behaalde **SE-resultaten** en alle ingebrachte **vrijstellingen** die vermeld staan in Osiris definitief vastgesteld en kunnen daarna **niet** meer gewijzigd worden. De resultaten van de vakken waar je centraal examen in doet, bepalen naast de ingebrachte vrijstellingen de uitslag van het examen.

N.B.: Indien het Schoolexamen na 17 april wordt afgesloten, bestaat de mogelijkheid dat de definitieve SE-cijferlijst niet op tijd kan worden verstrekt. Dit kan tot gevolg hebben dat je niet kan deelnemen aan het Centraal Examen (CE) voor vakken waarvan het PTA niet is afgesloten.

Informatievoorziening

Alle informatie die het Examenbureau verstrekt gaat via de studentenmail van de kandidaten. De studentenmail is een mailadres die de kandidaten aan het begin van hun opleiding bij VAVO Haaglanden krijgen uitgereikt. Het missen van informatie die via de studentenmail is verstrekt, is geheel voor eigen risico van de kandidaat.

HOOFDSTUK 1: ROOSTER SCHOOLEXAMENS

1.1: Data examenjaar 2025-2026

Het toetsrooster voor de schoolexamenperiodes wordt minimaal twee weken voor de betreffende toetsweek beschikbaar gesteld via MIA. Het rooster van de mondelinge schoolexamens wordt via de docent opgesteld en verspreid in de online omgeving.

Bij het volgende hoofdstuk, stofomschrijving schoolexamens, kan je per vak zien in welke periode deze schoolexamens plaatsvinden.

Je bent het gehele schooljaar beschikbaar voor het afleggen van schoolexamens en herkansingen. Schoolexamens kunnen ook op een ander moment plaatsvinden dan jouw lessen.

De meest recente versie van het schoolexamenrooster is terug te vinden op MIA en hangt voorafgaand aan elke SE-periode op het whiteboard bij het Examenbureau/Administratie.

*De **lokaalindeling** wordt op de dag van het schoolexamen gepubliceerd op datzelfde whiteboard bij het Examenbureau.*

1.2: Data schoolexamens

Er zijn drie schoolexamenweken:

- SEP 1: maandag 3 t/m maandag 17 november
- SEP 2: maandag 12 t/m maandag 26 januari
 - Kijk- en luistertoetsen: 19 t/m 26 januari
- SEP 3: vrijdag 6 t/m vrijdag 13 maart

1.3: Data inhalen en herkansingen

De mogelijkheden voor inhalen en herkansen zijn:

- Inhalen SEP 1 t/m 3: 16 t/m 20 maart
- Aanvragen herkansen SEP 1 t/m 3: uiterlijk maandag 30 maart voor 16:00
- Herkansen SEP 1 t/m 3: 8 t/m 10 april

1.4: Data schoolexamens Taal naar Keuze

Studenten die Italiaans of Russisch volgen, volgen dit volgens het PTA en toetsregime van Taal naar Keuze.

De SE's worden door Taal naar Keuze op de volgende data afgenomen:

- SE's periode 1:
 - Deadline uploaden inleveropdrachten 2 november 2025
- SE's periode 2:
 - 9 en 10 december 2025
 - Inhalen en herkansen: inhalen SE's periode 1 en 2, herkansen SE's periode 1 week 4 (19 – 23 januari 2026);
- SE's periode 3:
 - 20 januari 2026;
- SE's periode 4:
 - Deadline uploaden inleveropdrachten 22 maart 2026;
 - 24 maart 2026;
 - Inhalen en herkansen periode 3 en 4: week 15 (6 - 10 april 2026).

HOOFDSTUK 2: STOFOMSCHRIJVING SCHOOLEXAMENS

Vak	Aardrijkskunde	Traject: HAVO Eenjarig
-----	----------------	------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	SE 1	-Geografische benadering -Aarde -Fysische geografie van Brazilië	Schriftelijk	37%	Ja	A1*, C, D1: 9a3, D2: 10a
SEP 2	SE 2	-Geografische benadering -Nationale en regionale vraagstukken	Schriftelijk	20%	Ja	A1*, E1
	PO 1	-Geografisch onderzoek -Regionale en lokale vraagstukken	Digitaal	5%	Nee	A2, E2
SEP 3	SE 3	-Geografische benadering -Wereld -Sociale geografie van Brazilië	Schriftelijk	38%	Ja	A1*, B, D1: 9a1, 9a2, 9b, D2: 10b

* subdomein A1: 'geografische benadering' wordt steeds geëxamineerd in combinatie met de vakinhoudelijke eindtermen.

Opmerkingen m.b.t. PO 1: -De PO wordt geïntroduceerd in periode 2 -De PO moet worden ingeleverd in de vorm van een schriftelijk verslag -De PO kan thuis of eventueel in het OLC worden gemaakt (thuisopdracht) -De PO is inhaalbaar (niet herkansbaar)	Inlevermoment: Vrijdag 19 december 23.59 uur 2025 Inhaalmoment: Vrijdag 9 januari 23.59 uur 2026
--	---

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
A1	Geografische benadering <i>Dit subdomein wordt steeds geëxamineerd in combinatie met de vakinhoudelijke eindtermen</i>
B2	Samenhangen en verschillen in de wereld
C2	Samenhangen en verschillen op aarde
D1	Gebiedskenmerken
E1	Nationale en regionale vraagstukken

Vak	Arabisch	Traject: HAVO Eenjarig
------------	-----------------	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	SE 1	Spreek- en gespreksvaardigheid Geen woordenboek	Mondeling	25%	Nee	C1, C2 en F
SEP 2	SE 2	Schrijfvaardigheid	Schriftelijk	25%	Ja	D1 en D2
SEP 3	SE 3	Kijk- en luistervaardigheid Geen woordenboek	Schriftelijk	25%	Nee	B
	SE 4	Literatuurtoets over drie gelezen werken	Schriftelijk	25%	Ja	A en E1

Opmerkingen m.b.t. mondeling SE 1: Rooster wordt door docent gemaakt en digitaal gedeeld. SE 1 bestaat uit twee onderdelen 1. Presentatieopdracht (praktische opdracht (PO)) – maken van een PowerPoint passend en in overeenstemming met de docent gekozen onderwerp (toets duur 10 min), weging 12,5% Inleveren uiterlijk één dag voor afname SE1. 2. Gespreksvaardigheid (toets duur 5 min), weging 12,5%	Afnamemoment: Week 45 Inhaalmoment: Week 12
--	--

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
A	Leesvaardigheid

Vak	Bedrijfseconomie	Traject: HAVO Eenjarig
------------	-------------------------	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	SE1	Basisvaardigheden Van persoon naar rechtspersoon	Schriftelijk	30%	Ja	A B
SEP 2	SE2	Interne organisatie en personeelsbeleid Investeren en financieren Marketing	Schriftelijk	30%	Ja	C D E
	PO1	Het opzetten van een onderneming	Schriftelijk	10%	Nee	H
SEP 3	SE3	Financieel beleid Verslaggeving	Schriftelijk	30%	Ja	F G

Opmerkingen m.b.t. PO 1: De praktische opdracht (PO) is een verplicht onderdeel van het schoolexamen met een weging van 10% en wordt buiten de les uitgevoerd. De kandidaat levert een start-, een werk- en een einddocument in, alsmede een (PowerPoint)presentatie. Deze documenten worden geüpload bij de betreffende opdracht in Teams. De kandidaat krijgt voor het uitvoeren van de opdracht een instructieformulier en een scorelijst (in Teams beschikbaar). Het instructieformulier geeft een gedetailleerde beschrijving van de PO. De scorelijst geeft inzicht in de te beoordelen aspecten van de in te leveren documenten. Documenten inleveren na de reguliere deadlines zorgt ervoor dat de punten die te verkrijgen zijn voor het op tijd inleveren, niet toegekend worden. Het eindcijfer wordt berekend door de totale score te delen door 10, afgerond op 1 decimaal. De PO mag individueel of in tweetallen uitgevoerd worden en moet vóór de start van de kerstvakantie afgerond en ingeleverd zijn (upload in Teams).	Inlevermoment: Startdocument vrijdag 03 oktober 2025; Werkdocument vrijdag 10 oktober 2025; Einddocument en presentatie (mag in PowerPoint of een andere format) vrijdag 19-12-2025 Inhaalmoment: vrijdag 09 januari 2026 alle documenten.
---	--

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
A	Vaardigheden
B	Van persoon naar rechtspersoon
C2	Personeelsbeleid
D2	Financieren
E2	Marketingbeleid
F	Financieel beleid
G	Verslaggeving

Vak	Biologie	Traject: HAVO Eenjarig
------------	-----------------	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	SE 1	Inleiding in de biologie & Cellen (Thema 1 H4A) Voortplanting (Thema 2 H4A) Genetica (Thema 3 H4A) DNA (Thema 9 H5A) Vaardigheden	Schriftelijk	30%	Ja	A5, A11, A13, A14, M2, O6, M6, O6, O8, O9 M3, M7, M8 M1, M2, M4, M5 A
SEP 2	SE 2	Ecologie en Milieu (Th.7 H4B) Stofwisseling (Thema 8 H5A) Regeling & Spieren en Beweging (Thema 5 H4B) Waarneming (Thema 6 H4B, basisstof 1 en 2) Vaardigheden	Schriftelijk	30%	Ja	A12, P1, P2, P3, P5 M2, O1 O2, O4 O5 A
	PO 1	Gedrag (Thema 6 H4B, basisstof 3 t/m 6) Vaardigheden	Praktisch	10%	Nee	O7, A1, A2, A3, A5, A8, A9, A10, A16
SEP 3	SE 3	Vertering (Thema 10 H5A) Transport (Thema 11 H5B) Gaswisseling & uitscheiding (Thema 12 H5B) Afweer (Thema 13 H5B) Vaardigheden	Schriftelijk	30%	Ja	O1, O2, O3 A
Ná SEP 3 wordt het thema Evolutie (thema 4 H4A) behandeld en is er examentraining.						

Opmerkingen m.b.t. PO 1: In periode 2 deelt de docent de opdracht uit en licht deze toe. Het betreft de opzet en uitvoer van een gedragsonderzoek plus de analyse van de in reclames toegepaste gedragsbeïnvloeding. De student werkt de opdracht gedurende de periode thuis/buiten school uit (mag in tweetallen). NB De precieze dag van inleveren in week 51 wordt via de studiewijzer en in de les bekend gemaakt. Het op tijd inleveren van de PO levert punten op. Inleveren na het inhaalmoment is niet meer mogelijk.	Inlevermoment: Week 51 Inhaalmoment: Week 2
---	---

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
A	Vaardigheden
M2	Zelfregulatie Stofwisseling van de cel;
O1	Stofwisseling van het organisme;
O2	Zelfregulatie van het organisme;
O3	Afweer van het organisme;
P1	Regulatie van ecosystemen
M3	Zelforganisatie Zelforganisatie van cellen
P3	Interactie Interactie in ecosystemen
M7	Reproductie Erfelijke eigenschap
M8	Evolutie Selectie
P4	Soortvorming

Vak	Duits	Traject: HAVO Eenjarig
------------	--------------	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	SE 1	Schrijfvaardigheid ERK-niveau A2+	Schriftelijk	25%	Ja	D
SEP 2	HD 1	Bezoek aan taalstad Münster donderdag 18 december 2025. Bij niet-deelname dient er een vervangende opdracht te worden ingeleverd.	Mondeling	0% o/v/g	Nee	C
	SE 2	Gespreksvaardigheid ERK-niveau B1	Mondeling	25%	Nee	C
	SE 3	Kijk- en luistervaardigheid ERK-niveau B1 Geen woordenboek	Schriftelijk	25%	Nee	B
SEP 3	SE 4	Literatuur	Schriftelijk	25%	Ja	E

Opmerkingen m.b.t. mondeling SE 2: Rooster wordt door de docent gemaakt en gepubliceerd in de online omgeving.	Afnamemoment: Week 3 en 4 Inhaalmoment: Week 12
--	--

Opmerkingen m.b.t. HD 1: Opdracht tijdens de excursie of een vervangende opdracht (resultaat O/V).	Inlevermoment: Week 51 Inhaalmoment: Week 2
---	--

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
A	Leesvaardigheid ERK-niveau B1

Vak	Economie	Traject: HAVO Eenjarig
------------	-----------------	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	SE 1	Schaarste, ruil en markt Lesbrief Crisis par. 1.2; 1.3; 2.1 en 2.2. Lesbrief Jong en Oud Hoofdstuk 1 Lesbrief Vragers en Aanbieders Hoofdstukken 1, 3 en 5 Lesbrief Markt en Overheid Hoofdstukken 1 t/m 5	Schriftelijk	30%	Ja	A1 t/m A4*, B, C F D1 t/m D8
SEP 2	SE 2	Deelname aan het maatschappelijk verkeer Lesbrief Jong en Oud H2 t/m H8 Lesbrief Vragers en Aanbieders H2 Lesbrief Werk en Werkloosheid H1 t/m H4	Schriftelijk	30%	Ja	A1 t/m A4* E, G3 G1, G2 D9, H3 en H4
	PO 1	Opdracht in de vorm van een experiment in het klaslokaal (inhaalbaar, niet herkansbaar)	Praktisch	5%	Nee	A5, J
SEP 3	SE 3	Welvaart en Groei Lesbrief Conjunctuur H1 en H2 Lesbrief Verdienen en Uitgeven Lesbrief Europa	Schriftelijk	35%	Ja	A1 t/m A4* H1 H2

*) de domeinen A1 tot en met A4 worden in alle schoolexamens in combinatie met andere domeinen getoetst

Opmerkingen m.b.t. PO 1: De Praktische opdracht is een opdracht over financiële zelfredzaamheid waarna een werkstuk wordt ingeleverd.	Inlevermoment: PO-1 in week 51 Inhaalmoment: PO-1 in week 2 van 2026
---	--

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
A	Vaardigheden
D	Concept Markt
E	Concept Ruilen over de tijd
F	Concept Samenwerken en onderhandelen
G	Concept Risico en informatie
H	Concept Welvaart en groei
I	Concept Goede tijden, slechte tijden

Vak	Engels	Traject: HAVO Eenjarig
------------	---------------	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	SE 1	Schrijfvaardigheid Inhoud: Formele brief, ERK-niveau B1	Schriftelijk	25%	Ja	D + F
SEP 2	SE 2	Literatuur	Schriftelijk	25%	Ja	E
	SE 3	Kijk- en Luistervaardigheid, ERK- niveau B2	Schriftelijk	25%	Nee	B
SEP 3	SE 4	Spreekvaardigheid en gespreksvaardigheid, ERK-niveau B1+	Mondeling	25%	Nee	C

Opmerkingen m.b.t. mondeling SE 4: Rooster wordt door de docent gemaakt en digitaal gedeeld.	Afnamemoment: Week 9 en 10 Inhaalmoment: Week 12
--	---

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
A	Leesvaardigheid: teksten en vragen, ERK-niveau B2

Vak	Filosofie	Traject: HAVO Eenjarig
------------	------------------	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	SE 1	1. Syllabus 2026 Inleiding, kwestie 1 2. /Ethiek/Wijsgerige antropologie	Schriftelijk	30 %	Ja	A1, 2 B1, 2, 3 C1, 2
SEP 2	SE 2	1. Stof SE1 wordt als bekend verondersteld 2. Verplichte domeinen: Sociale filosofie 3. Syllabus 2026 Inleiding, kwestie 2 en 3	Schriftelijk	30 %	Ja	D1, D2
SEP 3	SE 3	1. Stof SE1 en SE2 wordt als bekend verondersteld 2. Syllabus 2026 kwestie 4 en 5 3. Herhaling domeinen	Schriftelijk	30 %	Ja	C3, D3
	PO 1	Filosofisch essay a.h.v. een actuele casus uit een serieuze bron, waarbij (het gedachtengoed van) drie of meer filosofen uit de lesstof met elkaar in gesprek gaan over de casus.	Schriftelijk	10 %	Nee	A1, A2

Opmerkingen m.b.t. PO 1: Na het missen van de eerste deadline van 10 maart 2026 heeft kandidaat recht op een inhaal-deadline: 17 maart 2026.	Inlevermoment: Week 11 Inhaalmoment: Week 12
--	---

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
A	Subdomein A1: Argumentatieve vaardigheden Subdomein A2: Onderzoeksvaardigheden en benaderingswijzen
B	Domein B1 Wijsgerige Antropologie
C	Domein C: Ethiek
D	Domein D: Sociale filosofie

Vak	Frans	Traject: HAVO Eenjarig
------------	--------------	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	SE 1	Schrijfvaardigheid ERK-niveau A2+	Schriftelijk	25%	Ja	D
SEP 2	HD 1	Excursie Tournai / Lille met training spreekvaardigheid	Mondeling	0% O/V/G	Nee	C
	SE 2	Spreekvaardigheid ERK-niveau B1	Mondeling	25%	Nee	C
	SE 3	Kijk- en luistervaardigheid ERK-niveau B1	Schriftelijk	25%	Nee	B
SEP 3	SE 4	Literatuur	Schriftelijk	25%	Ja	E

Opmerkingen m.b.t. mondeling SE 2: Het rooster wordt door de docent gemaakt en digitaal gedeeld.	Afnamemoment: Week (2) 3 (en 4) Inhaalmoment: week 12 (maart 2026)
--	---

Opmerkingen m.b.t. HD 1: Feedbackformulier van Taalstad inleveren bij docent. Voor het reguliere en het inhaalmoment verstrekt de docent de opdracht.	Inlevermoment: Vóór het einde van de excursie Inhaalmoment: Week 2 vóór SE2
--	--

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
A	Leesvaardigheid ERK-niveau B1

Vak	Geschiedenis	Traject: HAVO Eenjarig
------------	---------------------	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	SE 1	Tijdvak 1 t/m 8; Parlementaire democratie; Historische context: het Britse rijk 1585-1900; Thema 1: Kolonisatie.	Schriftelijk	30%	Ja	ABCDE
SEP 2	SE 2	Tijdvak 9 en 10; Historische context: Duitsland in Europa 1918- 1991.	Schriftelijk	35%	Ja	ABC
SEP 3	SE 3	Tijdvak 9 en 10; Historische context: Nederland 1948-2008; Thema 2: Dekolonisatie.	Schriftelijk	35%	Ja	ABC

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
A	Historisch besef
B	Oriëntatiekennis: tijdvak 5 t/m 10 Historische contexten: - Het Britse Rijk 1585-1900 - Duitsland in Europa 1918-1991 - Nederland 1948-2008

Vak	Italiaans	Traject: HAVO Eenjarig
------------	------------------	-------------------------------

Italiaans wordt aangeboden door Taal naar keuze. Hierbij wordt het PTA met het toetsregime van Taal naar Keuze gevolgd:

PTA HAVO/VWO - MVT zonder CE - Examenjaar 2025-2026					
SE momenten	Domein	Omschrijving programma	Weging SE	Duur toets in minuten	Herkansing
SE 1 - deadline upload 2 november 22.00 uur	D Schrijfvaardigheid en Strategische vaardigheden	Elke leerling, een journalist! - inleveropdracht - nieuwsitem maken - bronnen zoeken - schrijfpdracht: nieuwsbulletin en veldonderzoek in doeltaal (en vertaling in NLD)	20%	nvt	Ja
	C2 Spreken	Elke leerling, een journalist! - inleveropdracht - opname van presentatie nieuwsitem in doeltaal	10%	nvt	Ja
SE 2 - op 9 of 10 december na 15.00 uur	B Kijk- en luistervaardigheid	TedTalk - schriftelijke toets - luisteren - vragen beantwoorden (in het Nederlands en/of doeltaal)	20%	50	Nee
	C1 Gespreksvaardigheid	Debatteren - mondelinge toets over de TedTalk in doeltaal	10%	30	Nee
SE 3 - op 20 januari , 14.30 uur	F Oriëntatie op studie en beroep	Oriëntatie op studie en beroep - inleveropdracht en schriftelijke toets - CV in doeltaal (inleveren week ervoor) - motivatiebrief schrijven (in Nederlands en/of doeltaal)	10%	nvt	Ja
				40	
SE 4 - deadline upload 22 maart , 22.00 uur SE op 24 maart , 14.30 uur	Literatuur & Cultuur E1 Teksten en andere bronnen E2 Literaire/culturele begrippen* E3 Literatuur/Cultuurgeschiedenis*	Leesportfolio - inleveropdracht - minimaal 5 (fragmenten van) teksten met verslagen	10%	nvt	Nee
		Kennistoets Literatuur & Cultuur - schriftelijke toets in het Nederlands	10%	30	Nee
	A Leesvaardigheid	Teksten in doeltaal - schriftelijke toets in het Nederlands	10%	50	Nee

* Alleen vwo

Afname/Hulpmiddelen

- B, C1: online (met camera, microfoon en oortjes) vanuit huis
- F, E, A: online, op school met surveillant - woordenboek toegestaan

Centraal Examen stofomschrijving per Domeinnummer
Het vak Italiaans wordt niet geëxamineerd met een Centraal Examen.

Vak	Maatschappijleer	Traject: HAVO Eenjarig
------------	-------------------------	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	SE 1	H1: Wat is Maatschappijleer? H3: Parlementaire democratie	Schriftelijk	45%	Ja	A en C
SEP 3	SE 2	H2: Rechtsstaat H4: Pluriforme samenleving H5: Verzorgingsstaat	Schriftelijk	55%	Ja	B, D en E

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
N.v.t.	Het vak maatschappijleer wordt niet geëxamineerd met een Centraal Examen. Het vak wordt bij VAVO Haaglanden in dit traject afgesloten met twee schoolexamens.

Vak	Maatschappijwetenschappen	Traject: Havo
------------	----------------------------------	----------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	SE 1	Samengevat blz. 1 t/m 57: de Concept-contextbenadering (A2), Vorming (B), Sociale ongelijkheid (C1), Macht en gezag (C2), Maatschappelijke en politieke conflicten en samenwerking (C3), Sociale ongelijkheid binnen een specifieke context (C4); Analyse van een politieke actualiteit (G).	Schriftelijk	40%	Ja	A2, B, C1, C2, C3, C4, G.
TOEGESTANE HULPMIDDELEN: Bij SE1 mag gebruik worden gemaakt van een blad met de definities van bepaalde hoofd- en kernconcepten. Het blad dat gebruikt mag worden, wordt bij de zitting voorafgaand aan het examen uitgereikt door de examiner(en).						
SEP 3	SE 2	Samengevat blz. 1 t/m 18 en 58 t/m 114: Informatievaardigheden (A1), de Concept-contextbenadering (A2), Onderzoeksvaardigheden (A3); Maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op sociale ongelijkheid (C5); Overheidsbeleid en standpunten van aanhangers van de politieke stromingen (C6); Binding (D); Verandering (E); Analyse van een sociale actualiteit (F); politiek en het proces van politieke besluitvorming (Bijlage 5 uit de Syllabus).	Schriftelijk	60%	Ja	A, C5, C6, D, E, F en Syllabus bijlage 5: politiek en het proces van politieke besluitvorming.

CENTRAAL EXAMEN

Domeinnummer	Stofomschrijving
A, B, C, D, E plus bijlage 5 uit de Syllabus: Politiek en het proces van politieke besluitvorming.	A: Vaardigheden (informatievaardigheden; conceptcontextbenadering; onderzoeksvaardigheden) B: Vorming (socialisatie; politieke socialisatie; socialisatie binnen een specifieke context; overheidsbeleid en standpunten van politieke partijen) C: Verhouding (sociale ongelijkheid; macht en gezag; maatschappelijke en politieke conflicten en samenwerking; sociale ongelijkheid binnen een specifieke context; maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op sociale ongelijkheid binnen een specifieke context; overheidsbeleid en standpunten van politieke partijen) D: Binding (sociale cohesie: mate van binding; politieke instituties en representatie/representativiteit; bedreigingen voor de bindingen in de samenleving binnen een specifieke context; overheidsbeleid en standpunten van politieke partijen) E: Veranderingsprocessen rationalisering, individualisering en institutionalisering; en veranderingsprocessen staatsvorming, democratisering en globalisering Plus bijlage 5 uit de Syllabus: Politiek en het proces van politieke besluitvorming.

Vak	Natuurkunde	Traject: HAVO
-----	-------------	---------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	SE 1	Systematische natuurkunde 11^e editie H1 Basisvaardigheden H2 Beweging H3 Krachten H4 Krachtwetten Systematische natuurkunde 9^e editie § 7.4 Functionele materialen K1 Optica	Schriftelijk	40%	Ja	A, B3, C1, D2
SEP 2	PO 1	Tijdens de les in de vorm van een opdracht.	Praktisch	10%	Nee	A, I1, I2, I3
SEP 3	SE 2	Systematische natuurkunde 11^e editie H6 Elektriciteit H8 Arbeid en energie Systematische natuurkunde 10^e editie H9 Trillingen en golven H10 Medische beeldvorming H11 Zonnestelsel en Heelal K4 Horen en zien De stof van SE 1 wordt bekend verondersteld en kan deel uitmaken van het examen	Schriftelijk	50%	Ja	B1, B2, C2, G1, E1, F, H

Opmerkingen m.b.t. PO 1: Tijdens de les in de vorm van een opdracht. PO kan worden voorbereid maar moet direct na afloop van afname worden ingeleverd. PO is niet herkansbaar, maar wel inhaalbaar.	Inlevermoment: 8-12 dec Inhaalmoment: 16-20 mrt
---	--

Opmerkingen m.b.t. gebruik van de methode Systematische Natuurkunde: 4 Havo: Systematische Natuurkunde 4 HAVO 11 ^e editie 5 Havo: Systematische Natuurkunde 5 HAVO 10 ^e editie Opmerkingen m.b.t. § 7.4 Functionele materialen: § 7.4 Functionele materialen is verplaatst naar Systematische Natuurkunde 5 HAVO 11 ^e editie (nog niet uitgegeven in 2025). Gebruik dit jaar Systematische Natuurkunde 4 HAVO 9 ^e editie om § 7.4 Functionele materialen te toetsen. Kopieën worden door de docenten beschikbaar gesteld.

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
A	Basisvaardigheden
B1	Informatieoverdracht (Trillingen en golven)
B2	Medische beeldvorming
C1	Kracht en beweging
C2	Energieomzettingen (Arbeid en energie, wet van behoud van energie, vermogen)
D1	Eigenschappen van stoffen en materialen
E1	Zonnestelsel en heelal
G1	Gebruik van elektriciteit
H	Natuurkunde en technologie

Vak	Nederlands	Traject: HAVO Eenjarig
------------	-------------------	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	SE 1	Schrijfvaardigheid (een artikel schrijven) In combinatie met leesvaardigheid en argumentatieve vaardigheden	Schriftelijk	30%	Ja	C A D
SEP 2	SE 2	Mondelinge taalvaardigheid In combinatie met argumentatieve vaardigheden	Mondeling	20%	Nee	B D
	SE 3	Literatuurgeschiedenis middeleeuwen - 1880: Literaire terminologie Literair werk uit een literaire periode	Schriftelijk	20%	Ja	E2 E3
SEP 3	SE 4	Moderne literatuur: Literaire ontwikkeling Literaire terminologie Literatuurgeschiedenis na 1880	Mondeling	20%	Nee	E E1 E2 E3
	SE 5	Leesvaardigheid in combinatie met argumentatieve vaardigheden	Schriftelijk	10%	Ja	A D
	HD 1	Literatuurdossier Opbouw in SEP1, 2 en 3 Afronding in SEP3	Schriftelijk	0% o/v/g	Nee	E

Opmerkingen m.b.t. mondeling SE 2: Voor het mondeling schoolexamen spreekvaardigheid voeren de kandidaten een discussie over een onderwerp/stelling naar keuze. De docent maakt hiervoor het rooster en plaatst deze in de online omgeving. Afhankelijk van de grootte van de klas kunnen er ook mondelinge examens (evt. tijdens de les) voorafgaand aan de SE-week worden afgenomen.	Afnamemoment: Januari 2026, week 3 en 4 Inhaalmoment: Maart, week 12
Opmerkingen m.b.t. mondeling SE 4: Het SE moderne literatuur wordt mondeling via een kringgesprek afgenomen. De docent maakt hiervoor het rooster en plaatst deze in de online omgeving. Afhankelijk van de grootte van de klas kunnen er ook mondelinge examens (evt. tijdens de les) voorafgaand aan de SE-week worden afgenomen.	Afnamemoment: Maart 2026, week 10 en 11 Inhaalmoment: Maart, week 12

Opmerkingen m.b.t. HD 1: Het literatuuordossier wordt gedurende het schooljaar opgebouwd en bestaat uit vijf verschillende onderdelen. De onderdelen zijn o.a. opdrachten die horen bij de te behandelen lesstof in de betreffende periode. Het handelingsdeel moet met een voldoende zijn afgerond. Het handelingsdeel is niet herkansbaar, wel inhaalbaar en verbeterbaar. Opbouw literatuuordossier: SEP1: 1. Leesautobiografie 2. Boektoets literaire begrippen + analyse recensies SEP2: 3. Opdracht Poëzie (theorie a.d.h.v. een gedicht) SEP3: 4. Voorbereiding SE Leeskringgesprek volgens opdracht 5. Literatuurlijst Voorwaarden Literatuuordossier: • Op de lijst staan minimaal 8 literaire werken • De werken zijn oorspronkelijk geschreven in de Nederlandse taal • Niet meer dan twee werken van dezelfde schrijver.	Inlevermoment: Week 7, uiterlijk 13 februari 2026 Inhaalmoment: Week 9, uiterlijk 27 februari 2026
---	--

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
A	Tekstverklaren en samenvatten
	Leesvaardigheid: analyseren, interpreteren, beoordelen, samenvatten
D	Argumentatieve vaardigheden: analyseren, interpreteren, beoordelen

Vak	Praktijkgericht programma (pgp) Maatschappij	Traject: HAVO Eenjarig
------------	---	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	PO 1	Praktische en realistische opdracht van bedrijf of organisatie	Praktisch	25%	Nee	A-D
SEP 2	PO 2	Praktische en realistische opdracht van bedrijf of organisatie	Praktisch	35%	Nee	A-D
SEP 3	PO 3	Praktische en realistische opdracht van bedrijf of organisatie	Praktisch	40%	Nee	A-D

Opmerkingen m.b.t. PO 1: Kies uit: 1. Ontwikkel een advies en concreet product voor reisorganisatie TUI waarmee zij jongeren kunnen stimuleren om duurzaam te reizen. 2. Ontwikkel en geef een workshop over de Tweede Kamer Verkiezingen op een basisschool of middelbare school.	Inlevermoment: Week 42 Inhaalmoment: Week 44
Opmerkingen m.b.t. PO 2: Kies uit: 1. Ontwikkel een voorstel voor de tijdelijke inrichting van één van de lege plekken binnen het Central Innovation District in Den Haag. 2. Bedenk hoe het PostNL netwerk van de toekomst eruit kan zien en werk deze oplossing uit. 3. Bedenk hoe PostNL vooral jongeren kan werven als nieuwe werknemers en werk deze oplossing uit.	Inlevermoment: Week 51 Inhaalmoment: Week 2
Opmerkingen m.b.t. PO 3: Kies uit: 1. Onderzoek wat de Week van het Geld precies inhoudt en maak inzichtelijk hoe de Belastingdienst kan bijdragen aan dit initiatief. 2. Onderzoek hoe opleiding SJD (Hogeschool Inholland), meer studenten aan kan trekken en breng daarover advies uit.	Inlevermoment: Week 10 Inhaalmoment: Week 14

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
N.v.t.	Er is voor dit vak geen Centraal Examen.

Vak	Praktijkgericht programma (pgp) Technologie	Traject: HAVO Eenjarig
------------	--	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	PO 1	Praktische en realistische opdracht van bedrijf of organisatie	Praktisch	25%	Nee	A-D
SEP 2	PO 2	Praktische en realistische opdracht van bedrijf of organisatie	Praktisch	35%	Nee	A-D
SEP 3	PO 3	Praktische en realistische opdracht van bedrijf of organisatie	Praktisch	40%	Nee	A-D

Opmerkingen m.b.t. PO 1: Ontwikkel een voorstel - en maak hierbij gebruik van innovaties in technologie, design en planning - voor de tijdelijke inrichting van één van de lege plekken binnen het Central Innovation District in Den Haag.	Inlevermoment: Week 42 Inhaalmoment: Week 44
Opmerkingen m.b.t. PO 2: Bedenk een technologische oplossing op het gebied van thuisveiligheid, straatveiligheid of crisiscommunicatie die bijdraagt aan veiligheid in de regio Haaglanden en breng hierover advies uit.	Inlevermoment: Week 51 . Inhaalmoment: Week 2
Opmerkingen m.b.t. PO 3: Onderzoek hoe technologie kan bijdragen aan het welzijn, de zorg en de sociale interactie van ouderen en breng hierover advies uit. Het doel is om een innovatief technologisch hulpmiddel, app of systeem te ontwerpen dat de zorgverlening bij Cardia efficiënter maakt, de zelfredzaamheid van ouderen vergroot of de sociale interactie bevordert.	Inlevermoment: Week 10 Inhaalmoment: Week 14

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
N.v.t.	Er is voor dit vak geen Centraal Examen.

Onderdeel	Profielwerkstuk	Traject: HAVO Eenjarig
-----------	-----------------	------------------------

SCHOOLEXAMENS					
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkansbaar
SEP 3	PO 1	Profielwerkstuk	Schriftelijk	100%	Nee
Opmerking: dit verplichte onderdeel maakt deel uit van het schoolexamen Havo en Vwo. Het PWS-cijfer maakt deel uit van het combinatiecijfer. Het onderdeel maakt geen deel uit van het centraal examen. Het PWS dient afzonderlijk met een eindcijfer 4 of hoger te zijn afgerond ten behoeve van diplomering. De uiterste inleverdatum voor het eindproduct van je profielwerkstuk is vrijdag 20 maart.					

Toelichting

- 1.1 Een profielwerkstuk (PWS) is een praktische opdracht voor leerlingen waar kennis en inzicht wordt aangetoond over een onderwerp behorende bij een vak uit het gekozen profiel van de leerling. Een havo-/vwo-leerling dient er minimaal 80 klokuren aan te werken.
- 1.2 De student ontvangt voor het schrijven van het PWS een PWS-planner. Hierin staan alle afspraken die van toepassing zijn op dit schoolexamenonderdeel, o.a. te doorlopen stappen en beoordelingsmodel. De coördinator PWS koppelt de leerlingen aan een begeleider.
- 1.3 Het PWS wordt alleen beoordeeld indien de student op of voor de officiële uiterlijke inleverdatum het eindproduct inlevert, zoals staat aangegeven in de studentenhandleiding voor het profielwerkstuk. In de studentenhandleiding staat beschreven uit welke deelopdrachten de eindopdracht bestaat. De student is zelf verantwoordelijk voor het aanleveren van de deelopdrachten volgens de procedure die in de handleiding wordt beschreven.
- 1.4 De student is zelf verantwoordelijk voor het aanleveren van de deelopdrachten volgens de procedure die in de handleiding wordt beschreven.
- 1.5 Indien de examencommissie aanwijzingen heeft die duiden op fraude of andere onregelmatigheden, kan de examencommissie beslissen over eventuele consequenties.
- 1.6 Indien de examencommissie fraude vaststelt, wordt het eindproduct beoordeeld met het cijfer 1,0.
- 1.7 De student kan in aanmerking komen voor vrijstelling van het PWS indien aantoonbaar is voldaan aan de volgende voorwaarden:
 - a. Het profielwerkstuk is afgerond binnen een opleiding van gelijk of hoger niveau (bijvoorbeeld havo → havo, of vwo → vwo);
 - b. Het behaalde resultaat voor het PWS bedraagt ten minste een 6 (voldoende).
 De examencommissie beoordeelt of aan de voorwaarden voor vrijstelling is voldaan en kan nadere bewijsstukken opvragen ter onderbouwing van het verzoek.

Vak	Rekenen	Traject: HAVO Eenjarig
------------	----------------	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 3	SE 1	Havo: Rekentoets 3F	Digitaal	100%	Nee	Alle*
Toegestane hulpmiddelen: Geen						

Opmerkingen m.b.t. SE 1: Toets kan niet herkanst worden. Rekencijfer telt niet voor compensatie of slagingsnormering. Cijfer zal deel uitmaken van het diploma.	Toetsmoment regulier: 9/2/26-13/2/26 Toetsmoment inhaal: 15/2/26-6/3/26
---	--

* De leerstof voor het vak rekenen omvat de domeinen 'Getallen', 'Verbanden', 'Meten' en 'Meetkunde' en 'Verhoudingen, zoals gespecificeerd in de Syllabus Rekenen 2F EN 3F VO EN MBO* en vastgesteld is door het College Toetsen en Examens versie 15 mei 2015. Het schoolexamen is op niveau 2F *(https://www.examenbladmbo.nl/syllabus/syllabusrekenen-2f-en-3f/2020-2021/f=/syllabus_rekenen_2F_en_3F_mei_2015.pdf)

Vak	Russisch	Traject: HAVO Eenjarig
------------	-----------------	-------------------------------

Russisch wordt aangeboden door Taal naar keuze. Hierbij wordt het PTA met het toetsregime van Taal naar keuze gevolgd:

PTA HAVO/VWO - MVT met CE - Examenjaar 2025-2026					
SE momenten	Domein	Omschrijving programma	Weging SE	Duur toets in minuten	Herkansing
SE 1 - deadline upload 2 november 22.00 uur	D Schrijfvaardigheid en Strategische vaardigheden	Elke leerling, een journalist! - inleveropdracht - nieuwsitem maken - bronnen zoeken - schrijfpdracht: nieuwsbulletin en veldonderzoek in doeltaal (en vertaling in NLD)	20%	nvt	Ja
	C2 Spreken	Elke leerling, een journalist! - inleveropdracht - opname van presentatie nieuwsitem in doeltaal	10%	nvt	Ja
SE 2 - op 9 of 10 december na 15.00 uur	B Kijk- en luistervaardigheid	TedTalk - schriftelijke toets - luisteren - vragen beantwoorden (in het Nederlands en/of doeltaal)	20%	50	Nee
	C1 Gespreksvaardigheid	Debatteren - mondelinge toets over de TedTalk in doeltaal	10%	30	Nee
SE 3 - op 20 januari , 14.30 uur	F Oriëntatie op studie en beroep	Oriëntatie op studie en beroep - schriftelijke toets - CV in doeltaal (inleveren week ervoor) - motivatiebrief schrijven (in Nederlands en/of doeltaal)	10%	nvt	Ja
				40	
SE 4 - deadline upload 22 maart , 22.00 uur SE op 24 maart , 14.30 uur	Literatuur & Cultuur E1 Teksten en andere bronnen E2 Literaire/culturele begrippen* E3 Literatuur/Cultuurgeschiedenis*	Leesportfolio - inleveropdracht - minimaal 5 (fragmenten van) teksten met verslagen	20%	nvt	Nee
		Kennistoets Literatuur & Cultuur - schriftelijke toets in het Nederlands	10%	30	Nee
19 januari	inhaal SE1, SE2 en herkansing SE1				
6 april 2025	inhaal SE3, SE4 en herkansing SE3				

* Alleen vwo

Afname/Hulpmiddelen

- B, C1: online (met camera, microfoon en oortjes) vanuit huis
- F, E, A: online, op school met surveillant - woordenboek toegestaan

Centraal Examen stofomschrijving per Domeinnummer	
Domein	Omschrijving
A	Leesvaardigheid ERK-niveau B1

Vak	Scheikunde	Traject: HAVO Eenjarig
------------	-------------------	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	SE 1	Hoofdstuk 1 t/m 5 uit de Reader (atoombouw, scheidingsmethoden, chemische reacties, energiediagrammen, zouten, moleculaire stoffen)	Schriftelijk	40 %	Ja	A B1 t/m B5 C1 C2 C3 C6 C7 D1 E1
SEP 3	SE 2	Hoofdstukken 8, 9, 11, 12 en 13 van de readers (zuren en basen, kunstmatige polymeren, biochemie, industriële chemie, reactie-energieën)	Schriftelijk	60 %	Ja	A B1 t/m B5 C1 t/m C8 D2 t/m D4 E1 E2 E3 F1 t/m F5 G1 t/m G5

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
A B1 t/m B5 C1 C2 C3 C6 C7 C8 D1 D3 E1 F1 F2 G1 G2	Vrijwel alle Readers, dus ook hoofdstuk 11 en 14, uitgezonderd de paragrafen 5.4 en 6.5; Stoffen en materialen; chemische processen en kringlopen; ontwerpen en experimenteren; innovatieve ontwikkelingen ; processen in de chemische industrie; chemische technologie

Vak	Spaans	Traject: HAVO Eenjarig
------------	---------------	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	SE 1	Schrijfvaardigheid ERK-niveau A2+	Schriftelijk	25%	Ja	D
SEP 2	SE 2	Literatuur	Schriftelijk	25%	Ja	E
	SE 3	Kijk- en Luistervaardigheid ERK-niveau B1	Digitaal	25%	Nee	B
SEP 3	SE 4	Spreek- en gespreksvaardigheid ERK-niveau B1	Mondeling	25%	Nee	C

Opmerkingen m.b.t. mondeling SE 4: In periode 3 (SE4) wordt spreekvaardigheid getoetst d.m.v. een presentatie en een gesprek in het Spaans. Je wordt door je docent ingeroosterd voor je mondeling. Alle informatie hierover wordt bij aanvang van de betreffende periode gegeven en via Teams gedeeld.	Afnamemoment: week 11 Inhaalmoment: week 13
---	--

Overige opmerkingen: Tijdens afname van SE 3 en SE4 zijn woordenboeken NIET toegestaan.

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
A	Leesvaardigheid

Vak	Tekenen	Traject: HAVO Eenjarig
------------	----------------	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	PE 1	Diverse werkstukken met theoretische onderbouwing	Praktisch	20%	Nee	B
	SE 1	Kunstbeschouwing en Kunstgeschiedenis: Middeleeuwen en 19 ^{de} eeuw	Schriftelijk	10%	Ja	A/C
SEP 2	PE 2	Diverse werkstukken met theoretische onderbouwing	Praktisch	20%	Nee	B
	SE 2	Kunstbeschouwing en Kunstgeschiedenis: Modernisme (Middeleeuwen en 19 ^{de} eeuw worden bekend verondersteld)	Schriftelijk	10%	Ja	A/C
SEP 3	PE 3	Diverse werkstukken met theoretische onderbouwing	Praktisch	20%	Nee	B
	SE 3	Kunstbeschouwing en Kunstgeschiedenis: Postmodernisme + Hedendaags (Middeleeuwen, 19 ^{de} eeuw en Modernisme worden bekend verondersteld)	Schriftelijk	10%	Ja	A/C
	PO 1	Beeldende Begrippen in Beeld	Praktisch	10%	Nee	A/B

Opmerkingen m.b.t. PE 1, 2 en 3 - Alleen werkstukken die op school zijn gemaakt (op door de school gewaarmerkt papier) en authentiek zijn (met bronvermelding) worden beoordeeld. - Gedurende het schooljaar is er Open Atelier: de kandidaat kan gemiste praktijklessen inhalen of extra komen werken, zodat het PE tijdig kan worden ingeleverd. - Bij het missen van het inlevermoment dient de student met de vakdocent contact te leggen over het in te halen werk.	Inlevermoment PE1: Week 42, in de praktijkles Inhaalmoment PE1: Week 44, tijdens Open atelier Inlevermoment PE2: Week 51, in de praktijkles Inhaalmoment PE2: Week 2, tijdens Open atelier Inlevermoment PE3: Week 9, in de praktijkles Inhaalmoment PE3: Week 10, tijdens Open atelier
--	---

Opmerkingen m.b.t. PO 1: De PO wordt individueel gemaakt, thuis en/of tijdens atelieruren. De PO is niet herkansbaar. Wanneer de PO niet op het inlevermoment is ingeleverd, maar op het inhaalmoment, dan heeft dat gevolgen voor het cijfer.	Inlevermoment: Week 7, in de praktijkles Inhaalmoment: Week 9 in de praktijkles
--	---

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
A	Voor het examenjaar 2026 geldt het examenthema Kunst en leven. Het examen heeft betrekking op de periode van het romaans tot heden, met nadruk op de periode vanaf 1800. Kunst, architectuur en vormgeving vanaf het neoclassicisme in de 19de eeuw komen derhalve in het examen aan de orde. Daarbij wordt in het examen 2026 aandacht besteed aan een periode voor 1800: de Middeleeuwen. Vaktheorie Subdomein A1: Beschrijven, onderzoeken en interpreteren. Subdomein A2: Beschouwen.

Vak	Turks	Traject: HAVO Eenjarig
------------	--------------	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
SEP 1	SE 1	Schrijfvaardigheid ERK-niveau B1	Schriftelijk	25%	Ja	D
SEP 2	SE 2	Gespreksvaardigheid Spreekvaardigheid ERK-niveau B1+	Mondeling	25%	Nee	C
	SE 3	Luistervaardigheid ERK-niveau B1	Schriftelijk	25%	Nee	B
SEP 3	SE 4	Literatuur	Schriftelijk	25%	Ja	E

Opmerkingen m.b.t. mondeling SE 2: Een power-Point- presentatie maken en geven volgens de instructies. Het rooster wordt door de docent gemaakt en digitaal gedeeld.	Afnamemoment: Week 3 Inhaalmoment: Week 12
---	---

CENTRAAL EXAMEN	
Domeinnummer	Stofomschrijving
A	Leesvaardigheid

Vak	Wiskunde A	Traject: HAVO Eenjarig
------------	-------------------	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
		Getal & Ruimte editie 12				
SEP 1	PO 1	Basisvaardigheden GR	Schriftelijk	5%	Nee	A3
SEP 1	SE 1	• H1 tabellen en grafieken • H3 lineaire verbanden • H4 handig tellen • H5 veranderingen	Schriftelijk	30%	Ja	A, B1,2,3 C1,2,4 D
SEP 2	HD 1	Zelfstudie: H2+8 Statistiek met ICT	Digitaal	0% O/V/G	Nee	E2,5
SEP 2	SE 2	• H2 de statistische cyclus • H7 statistiek en beslissingen • H10 statistiek gebruiken (leerstof van voorgaande SE's wordt bekend verondersteld)	Schriftelijk	30%	Ja	A, E1,2,3,4
SEP 3	SE 3	• H6 rekenregels en formules • H9 exponentiële verbanden • H11 formules en variabelen (leerstof van voorgaande SE's wordt bekend verondersteld)	Schriftelijk	35%	Ja	A, B1,2 C

Opmerkingen m.b.t. PO 1: GR voorzien van meest recente software, zelfstandig in examenstand kunnen zetten, basisvaardigheden GR (o.a. bepalen snijpunten, berekenen extreme waarden, schetsen grafiek) Tijdens toetsen mag uitsluitend gebruik gemaakt worden van een toegestane GR met recente software. Een gewone rekenmachine is bij het vak wiskunde nooit toegestaan (https://www.examenblad.nl/2026/publicaties/regeling-toegestane-hulpmiddelen-centrale-examens-vo-2026 bijlage 2)	Inlevermoment: Wknr 38-39 Inhaalmoment: Wknr 40-41
Opmerkingen m.b.t. HD 1: Zelfstudie: Statistiek met Excel. Kopiëren/Invoegen/Filters/Invoegen kolommen/Formules/Boxplot maken (Geen draaitabel). Beoordeling "v" is voorwaardelijk voor deelname aan CE Toegestane hulpmiddelen: PC, geen (grafische)rekenmachine	Inlevermoment: Wknr 48-49 Inhaalmoment: Wknr 50-51

CENTRAAL EXAMEN	
A	A Vaardigheden A1: Algemene vaardigheden A2: Profielspecifieke vaardigheden A3: Wiskundige vaardigheden
B	B Algebra en tellen B1: Rekenen B2: Algebra B3: Telproblemen
C	C Verbanden C1: Tabellen C2: Grafieken, vergelijkingen en ongelijkheden C3: Formules met één of meer variabelen C4: Lineaire verbanden C5: Exponentiële verbanden
D	D Verandering
E	E Statistiek E1: Presentaties van data interpreteren en beoordelen E2: Data verwerken E3: Data en verdelingen E4: Statistische uitspraken doen E5: Statistiek met ICT

Vak	Wiskunde B	Traject: HAVO Eenjarig
------------	-------------------	-------------------------------

SCHOOLEXAMENS						
SEP	Onder-deel	Stofomschrijving	Toetsvorm	Weging	Herkans-baar	Domein
		Getal & Ruimte editie 12				
SEP 1	PO 1	Basisvaardigheden GR	Schriftelijk	5%	Nee	A3
SEP 1	SE 1	Wiskundige vaardigheden: • Formules (H4), • Machten+Logaritmen(H5), • Exponentiële en logaritmische formules (H9) • Evenredigheden+Verschuivingen (H11.1/H11.2) Basiskennis: • H1 Formules, grafieken en vergelijkingen	Schriftelijk	35%	Ja	A, B1,2,3
SEP 2	SE 2	• H2 Veranderingen • H3 Hoeken/afstanden • H6 Afgeleide • H11.3+11.4 2^e - en 3^e grd-functies + Wortelfuncties (De leerstof van SE1 wordt als bekend verondersteld)	Schriftelijk	30%	Ja	B2, C1, D
SEP 3	SE 3	• Lijnen&cirkels (H7), • Goniometrie (H8), • Meetkunde (H10) (De leerstof van SE1+SE2 wordt bekend verondersteld)	Schriftelijk	30%	Ja	B1, B4, C

Opmerkingen m.b.t. PO 1: GR voorzien van meest recente software, zelfstandig in examenstand kunnen zetten, basisvaardigheden GR (o.a. bepalen snijpunten, berekenen extreme waarden, schetsen grafiek) Tijdens toetsen mag uitsluitend gebruik gemaakt worden van een toegestane GR met recente software. Een gewone rekenmachine is bij het vak wiskunde nooit toegestaan (https://www.examenblad.nl/2026/publicaties/regeling-toegestane-hulpmiddelen-centrale-examens-vo-2026 bijlage 2)	Inlevermoment: Wk 38-39 Inhaalmoment: Wk 40-41
--	---

CENTRAAL EXAMEN	
A	Domein A: Vaardigheden Subdomein A1: Algemene vaardigheden Subdomein A2: Profielspecifieke vaardigheden Subdomein A3: Wiskundige vaardigheden
B	Domein B: Functies, grafieken en vergelijkingen Subdomein B1: Standaardfuncties Subdomein B2: Vergelijkingen en ongelijkheden Subdomein B3: Evenredigheidsverbanden Subdomein B4: Periodieke functies
C	Domein C: Meetkundige berekeningen Subdomein C1: Afstanden en hoeken in concrete situaties Subdomein C2: Algebraïsche methoden
D	Domein D: Toegepaste analyse Subdomein D1: Veranderingen Subdomein D2: Afgeleide functies Subdomein D3: Bepaling afgeleide functies Subdomein D4: Toepassing afgeleide functies

BIJLAGE 1

Voorlopig rooster Centraal Examen 2026 - EERSTE TIJDVAK

Datum	Tijd	Vak	Toegestane hulpmiddelen (naast het basispakket)
Vr 8 mei	9:00 – 12:00	Filosofie	
	13:30 – 16:30	Nederlands	Woordenboek
Ma 11 mei	13:30 – 16:30	Economie	
Di 12 mei	9:00 – 12:00	Geschiedenis	
	13:30 – 16:30	Scheikunde	BINAS (7 ^e editie) of ScienceData, gewone rekenmachine
Wo 13 mei	13:30 – 16:00	Frans	Woordenboek N-F/F-N
Ma 18 mei	9:00 – 12:00	Maatschappijwetenschappen	
	13:30 – 16:00	Engels	Woordenboek N-E/E-N
Di 19 mei	13:30 – 16:30	Wiskunde A	grafische rekenmachine, roosterpapier in cm2
	13:30 – 16:30	Wiskunde B	grafische rekenmachine, roosterpapier in cm2
Wo 20 mei	9:00 – 11:30	Duits	Woordenboek N-D/D-N
	13:30 – 16:30	Biologie	BINAS (7 ^e editie) of ScienceData, gewone rekenmachine
Do 21 mei	9:00 – 11:30	Tekenen	
	13:30 – 16:30	Aardrijkskunde	
Vr 22 mei	13:30 – 16:30	Bedrijfseconomie	
Di 26 mei	13:30 – 16:30	Natuurkunde	BINAS (7 ^e editie) of ScienceData, gewone rekenmachine
Wo 27 mei	9:00 – 11:30	Russisch	Woordenboek N-R/R-N
	13:30 – 16:00	Arabisch	Woordenboek N-A/A-N
	13:30 – 16:00	Spaans	Woordenboek N-S/S-N
	13:30 – 16:00	Turks	Woordenboek N-T/T-N

In het geval de geheimhouding van de examens geschonden is of afname niet mogelijk is, treedt het 'Continuïteitsplan' in werking. In een uiterst geval kunnen één of meer centrale examens worden uitgesteld en kunnen het eerste en tweede tijdvak zich uitstrekken tot en met 3 juli 2026. Dringend advies: geen vakantie plannen direct na afloop van het Centraal Examen. Doe je dit toch dan zijn de gevolgen voor eigen rekening.

Verificatie en uitslagdag n.a.v. CE1 is op **donderdag 11 juni**.

Voorlopig examenrooster Centraal Examen 2026 - TWEEDE TIJDVAK

Het tweede tijdvak (CE2) vindt plaats op **dinsdag 16 t/m dinsdag 23 juni**.

Het rooster hiervan is op het moment dat dit PTA wordt opgesteld nog niet door het CVTE vrijgegeven.

De datum van het examen in de zogenaamde aangewezen vakken, dat wordt afgenomen door de Staatsexamencommissie, zal op **donderdag 18 juni** plaatsvinden. Welke vakken hieronder vallen wordt bekend gemaakt in april. Rooster en aangewezen vakken zijn na bekendmaking te raadplegen via examenblad.nl.

Verificatie en uitslagdag n.a.v. CE2 is op **dinsdag 30 juni**.

BIJLAGE 2

Overzicht van toegestane hulpmiddelen

1. Het standaard basispakket

Het standaard basispakket bij alle centrale examens bevat:

- schrijfmateriaal inclusief millimeterpapier
- tekenpotlood
- blauw en rood kleurpotlood
- liniaal met millimeterverdeling
- passer
- nietmachine
- geometrische driehoek
- vlakgum
- rekenmachine

2. Gewone rekenmachine

Bij de vakken zonder grafische rekenmachine mag een eenvoudige rekenmachine gebruikt worden waarop *basisbewerkingen* kunnen worden uitgevoerd. De rekenmachine moet over de volgende *basisbewerkingen* beschikken: grondbewerkingen $+$, $-$, $\times$, $\div$; x^2 en $\sqrt{\quad}$; $1/x$ of x^{-1} en xy ; $\sin/\cos/\tan$ en hun inversen; π ; $10\log$ (en $\log$) en $\ln$ (en e^x).

Rekenmachines die over al deze *basisbewerkingen* beschikken zijn:

Casio fx-82MS, HP10S+, TI30XB(S)

Wat zijn geen basisbewerkingen:

- Het oplossen van (stelsels van) vergelijkingen
- Het numeriek integreren en differentiëren van functies
- Rekenen met verhoudingen
- Berekeningen maken met micro, kilo, ...
- Gebruiken van wetenschappelijke constanten
- Werken in een spreadsheet
- Programmeren
- Ingebouwde formules

Gewone rekenmachines die in ieder geval **niet** zijn toegestaan:

Casio fx-991EX; TI-30XPro.

Verder geldt het volgende:

- Een rekenmachine mag tijdens het examen niet op het lichtnet worden aangesloten of met andere apparatuur worden verbonden.
- Het is een kandidaat niet toegestaan tijdens het examen gebruik te maken van de rekenmachine van een andere kandidaat.
- Een rekenmachine mag geen geluid maken.
- Een rekenmachine mag niet beschikken over de mogelijkheid grafieken weer te geven.
- Een rekenmachine mag niet beschikken over zend- en/of ontvangstmogelijkheden.
- Een rekenmachine mag niet alfanumeriek (met letters op het scherm) zijn; bedoeld is dat er geen teksten kunnen worden ingevoerd of uitgelezen, zoals bijvoorbeeld met de mobiele telefoon wel kan. De letters 'sin' als afkorting van sinus worden in dit verband dus niet als alfanumeriek beschouwd.
- Een meerregelige machine is niet verboden als hij aan de overige criteria voldoet.

3. Grafische rekenmachine

De grafische rekenmachine is alleen toegestaan bij Wiskunde A en B

3a. Types toegestane grafische rekenmachines

Het is mogelijk dat op een later moment nieuwe types worden toegestaan. Rekenmachines die in latere Regelingen worden opgenomen, mogen in eerdere jaren ook gebruikt worden. De machines die in 2026 in elk geval zijn toegestaan zijn:

MERK	TYPE
Casio:	fx-CG50.
HP	HP Prime G2
Texas Instruments:	• TI-84 Plus CE-T • TI-84 Plus CE-T Python Edition • TI-Nspire CX II-T • TI-Nspire CX II-T CAS • TI-Nspire CX (alleen de versie zonder CAS)
NumWorks:	de grafische rekenmachine van NumWorks voor havo geldt: NumWorks met modelnummer op de achterkant van het apparaat gelijk aan N0110 of hoger (N0115, N0120, ...); voor vwo gaat deze restrictie vanaf examenjaar 2027 gelden.

Oudere types, ook die eerder wel waren toegestaan, zijn niet meer toegestaan.

3b.Voorwaarden gebruik Grafische rekenmachine

Een grafische rekenmachine is op het centraal examen alleen toegestaan als het geheugen en de functies die vaardigheden overbodig maken waarover de leerling volgens de syllabus moet beschikken zijn geblokkeerd door de juiste Nederlandse examenstand. Het moet op ieder moment tijdens het examen te controleren zijn of een machine in de juiste Nederlandse examenstand staat zonder de kandidaat te storen.

De juiste OS of firmwareversies, die een door het CvTE goedgekeurde examenstand bezitten, worden in de maartaanvulling (van 2026) door het CvTE gepubliceerd.

Verder geldt het volgende:

- Een grafische rekenmachine mag tijdens het examen niet op het lichtnet worden aangesloten of met andere apparatuur worden verbonden.
- Het is een kandidaat niet toegestaan tijdens het examen gebruik te maken van de grafische rekenmachine van een andere kandidaat.
- Het is niet toegestaan dat de kandidaat tegelijkertijd de beschikking heeft over twee (grafische) rekenmachines.
- In machines met een SD-slot mag tijdens het CE geen SD-kaart zitten.

4.Woordenboek

4a.Het woordenboek Nederlands

Een eendelig verklarend woordenboek Nederlands is toegestaan bij alle *schriftelijke* examens. In plaats van het eendelig woordenboek Nederlands mag ook gebruik gemaakt worden van een woordenboek van Nederlands naar een vreemde taal (bijvoorbeeld naar de eigen standaardtaal van de kandidaat) en/of een woordenboek vanuit de vreemde taal naar het Nederlands (bijvoorbeeld vanuit de thuistaal van de kandidaat). Een woordenboek Nederlands-vreemde taal en vreemde taal-Nederlands in één band is ook toegestaan.

Een digitaal woordenboek is niet toegestaan. Waar spelling wordt beoordeeld (centraal examen Nederlands) zijn alleen schrijfwijzen volgens de huidige officiële spelling toegestaan.

4b. Het woordenboek bij moderne vreemde talen

Bij de **moderne vreemde talen** is een woordenboek doeltaal – thuistaal en thuistaal – doeltaal *) toegestaan.

Bij centrale examens met schrijfvaardigheid kan een woordenboek thuistaal - doeltaal de kandidaat behulpzaam zijn.

Bij centrale examens zonder schrijfvaardigheid is een woordenboek thuistaal - doeltaal niet zinvol maar ook niet verboden.

Een woordenboek doeltaal - thuistaal en thuistaal - doeltaal in één band is dus toegestaan.

Een digitaal woordenboek is niet toegestaan.

Bij het vak **Engels** mag het bevoegd gezag toestemming geven om een woordenboek Engels-Engels te gebruiken naast een tweetalig woordenboek.

*) Voor de meeste leerlingen is Nederlands de thuistaal. Bijvoorbeeld: Bij de centraal examens Frans is dus een woordenboek Frans – Nederlands toegestaan. Een kandidaat die Pools als thuistaal heeft mag in plaats van Frans – Nederlands kiezen voor een woordenboek Frans – Pools.

5. Aanvullende opmerkingen

De school kan bij alle schriftelijke examens de computer toestaan als schrijfgerei voor speciale groepen kandidaten, bijvoorbeeld de dyslectische kandidaten. De spellingcontrole mag zonder meer worden gebruikt bij centrale examens waarbij de spelling niet wordt beoordeeld.

Als de computer als schrijfgerei wordt ingezet bij de centrale examens Nederlands vwo en havo dient de spellingcontrole bij niet-dyslectische kandidaten uitgeschakeld te zijn. Aan kandidaten met een deskundigenverklaring omtrent dyslexie volgens artikel 3.54 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020, mag het gebruik van spellingcontrole wel worden toegestaan.

Als de computer als schrijfgerei wordt gebruikt is het van belang dat kandidaten geen toegang hebben tot verboden hulpmiddelen (zoals een digitale atlas of een digitaal woordenboek)

Bovenstaande regels gelden ook (bij de centrale examens waarbij spelling wordt beoordeeld) indien een kandidaat van een laptop gebruik maakt vanwege zijn beperking. Ook dan dient de spellingcontrole te worden uitgeschakeld. Dit geldt voor kandidaten met een visuele of fysieke beperking. Aan kandidaten met een dyslexieverklaring mag het gebruik van spellingcontrole wel worden toegestaan. De correctoren moeten de aftrekregels voor spellingfouten ook toepassen bij leerlingen die met spellingcontrole hebben gewerkt.

Bij elke inzet van de computer geldt tevens onverkort de lijst van toegestane hulpmiddelen. Met andere woorden: ook naast een computerexamen of voor een kandidaat die schrijft op de computer, is o.m. een (papieren) woordenboek toegestaan.

6. Informatieboek bij biologie, natuurkunde en scheikunde

Bij de vakken biologie, natuurkunde en scheikunde is alleen het gebruik van een Binas (7e editie) of Sciencedata toegestaan. Het is niet toegestaan beide informatieboeken te gebruiken.

Bij het schrijven van dit PTA zijn voor de Binas (7e editie) nog geen errata uitgegeven. Zie voor deze errata de website Noordhoff Uitgevers en bij ScienceData op de website van Uitgeverij Walvaboek.

Het is toegestaan deze errata (fouten) in de betreffende informatieboeken te verwerken als deze door de uitgeverij op de website worden gepubliceerd.

Andere wijzigingen mogen niet in het informatieboek worden aangebracht. Dat geldt ook voor het aanbrengen van (al dan niet beschreven) plakkerijtjes.

7. Overige niet genoemde hulpmiddelen

Naast het basispakket hulpmiddelen kan de kandidaat enkele hulpmiddelen meenemen die niet genoemd zijn, die op geen enkele wijze een relatie hebben met de exameneisen maar die wel functioneel (kunnen) zijn, zoals een nietmachine, puntenslijper, een markeerstift of een leesliniaal (loep). Hulpmiddelen die een relatie kunnen hebben met exameneisen zijn niet toegestaan. Daaronder vallen onder andere tekensjablonen en spellingkaarten. Hulpmiddelen die geen relatie tot de exameneisen hebben maar geen enkele examenfunctie dienen, dienen te worden geweerd; niet omdat daardoor de exameneisen worden aangetast, maar omdat de ontstane onoverzichtelijkheid kan leiden tot een indirecte aantasting van exameneisen. Bij twijfel of een specifiek hulpmiddel een relatie tot de exameneisen heeft, wendt de school zich tot het CvTE.

8. Mededeling

Zie voor de vakspecifieke hulpmiddelen het rooster van het Centraal Examen. Eventuele andere hulpmiddelen worden tijdens het examen door de school verstrekt.

BIJLAGE 3

Herkansingsregeling schoolexamens (art. 6-9 uit het Examenreglement)

Artikel 6. Onderdelen SE

6.1

Schriftelijke SE's

Elke examenkandidaat heeft per schooljaar per vak **drie** SE-periodes waarin schriftelijke SE's kunnen worden afgenomen. Voor examenvakken in het **mavo, havo (eenjarig, tweede jaar tweejarig) of vwo-traject** zijn dat SEP1, SEP2, en SEP3. Voor vakken in het **eerste jaar van het tweejarig havo-traject** zijn dat SEP1, SEP2, en SEP4. In deze drie SE-periodes vindt het eerste afnamemoment plaats.

In maart is er de mogelijkheid om gemiste schriftelijke SE's van SEP1, SEP2, en SEP3 met toestemming van de examencommissie in te halen. Voor het eerste jaar van het tweejarig havo-traject volgt er in juni een mogelijkheid om gemiste schriftelijke SE's van SEP4 met toestemming van de examencommissie in te halen. Zie artikelen 7 en 8 voor de inhaalregeling.

In het PTA staat per schriftelijk SE aangegeven of deze wel of niet herkansbaar is. Schriftelijke SE's kunnen in april (vakken in examentrajecten) en juni (vakken in het eerste jaar van het tweejarig havo-traject) worden herkanst. Zie artikel 8 voor de herkansingsregeling.

Tijdsduur schriftelijke SE's is bij de mavo, havo en vwo:		
Opleiding	Tijdsduur	Indien recht op tijdverlenging:
Mavo	1,5 klokuur (90 minuten)	+20 minuten
Havo eenjarig	1,5 klokuur (90 minuten)	+20 minuten
Havo eerste jaar tweejarig SEP1 en SEP2	1,0 klokuur (60 minuten)	+15 minuten
Havo eerste jaar tweejarig SEP4	1,5 klokuur (90 minuten)	+20 minuten
Havo tweede jaar tweejarig	1,5 klokuur (90 minuten)	+20 minuten
Vwo	2 klokuren (120 minuten)	+30 minuten

6.2

Kijk-/luistertoets

Kijk-/luistertoetsen zijn een SE-onderdeel bij de moderne vreemde talen en bij mavo voor het vak Nederlands. De kijk-/luistertoets wordt op school afgenomen. Na het reguliere afnamemoment is er een mogelijkheid om een gemiste kijk-/luistertoets in te halen met toestemming van de examencommissie. Zie artikelen 7 en 8 voor de inhaalregeling. Kijk-/luistertoetsen zijn **niet herkansbaar**.

6.3

Mondeling SE

(bij de moderne vreemde talen en het vak Nederlands)

Mondelinge SE's zijn een SE-onderdeel bij de moderne vreemde talen en het vak Nederlands, en worden op school afgenomen. Na het reguliere afnamemoment is er een mogelijkheid om een gemist mondeling SE in te halen met toestemming van de examencommissie. Zie artikelen 7 en 8 voor de inhaalregeling. Mondelinge SE's zijn **niet herkansbaar**.

6.4

Praktische Opdracht

Een praktische opdracht (PO) kan in twee verschillende vormen worden aangeboden: als opdracht die onder toezicht van een surveillant en/of examinerator op locatie wordt afgenomen (zie 6.4.1), óf als inleveropdracht (zie artikel 6.4.2).

6.4.1

Praktische opdracht – afnamemoment op locatie

Dit type praktische opdracht is een SE-onderdeel dat op school of op een andere locatie wordt afgenomen. Na het reguliere afnamemoment is er een mogelijkheid om een gemist PO in te halen met toestemming van de examencommissie. Zie artikelen 7 en 8 voor de inhaalregeling. PO's zijn **niet herkansbaar**.

6.4.2

Praktische opdracht – inleveropdracht

Dit type praktische opdracht is een SE-onderdeel dat op papier of digitaal moet worden ingeleverd. Een inleveropdracht heeft twee inleverdeadlines: een reguliere en een inhaal-deadline. Gemaakt werk dat ingeleverd wordt vóór de reguliere inleverdeadline is 'op tijd'. Gemaakt werk dat ná de reguliere, maar vóór de inhaal-deadline wordt ingeleverd is 'te laat'. In het beoordelingsmodel van de PO kan dit worden meegewogen. Als een kandidaat de PO niet

	of ná de inhaal-deadline heeft ingeleverd, dan is er sprake van een onregelmatigheid en kan de examencommissie maatregelen nemen zoals beschreven staan in artikel 21. PO's zijn niet herkansbaar .
6.5	Handelingsdeel Het maken van een handelingsdeel is een inspanningsverplichting van een kandidaat, die met een voldoende of goed moet worden afgerond. Bij een onvoldoende beoordeling krijgt de kandidaat de gelegenheid het werk te verbeteren. Een gemaakt en door de docent goedgekeurd handelingsdeel is voorwaarde voor deelname aan het CE. Als een kandidaat géén handelingsdeel heeft gemaakt voor een vak of het handelingsdeel met een onvoldoende heeft afgerond, dan heeft hij geen eindresultaat voor het betreffende vak. Er wordt in dat geval niet voldaan aan de voorwaarden om tot een eindcijfer te komen voor het SE voor dit vak en de kandidaat kan niet worden aangemeld voor het CE. Als gevolg hiervan wordt de student uitgeschreven voor het betreffende vak. Handelingsdelen zijn niet herkansbaar , wel inhaalbaar of verbeterbaar.
6.6	Praktisch examen (PE) Het PE is een SE-onderdeel dat de eindtermen en richtlijnen van het vak tekenen volgt. Aan het PE wordt gewerkt tijdens de praktijkles. Daarnaast worden open atelier uren aangeboden om het PE tijdig af te ronden. Het PE heeft twee inlevermomenten: een regulier en een inhaal-inlevermoment. Levert de kandidaat het werk niet op een van deze inlevermomenten in, dan is er sprake van een onregelmatigheid en kan de examencommissie maatregelen nemen zoals beschreven staan in artikel 21. Een PE is niet herkansbaar .
6.7	PWS Iedere kandidaat die een PWS moet maken, dient zich vóór 1 oktober 2025 te hebben aangemeld. Kandidaten die zich na 1 oktober aanmelden kunnen geen PWS meer maken dit schooljaar. De kandidaat ontvangt een handleiding voor het maken van een PWS. De handleiding bevat alle regels, afspraken en deadlines waaraan de kandidaat zich moet houden bij het maken van een PWS. De kandidaat houdt zich aan de afgesproken deadlines zoals deze zijn gecommuniceerd in de handleiding van het PWS. Het PWS wordt beoordeeld door de begeleidende vakdocent. Lukt het een kandidaat niet om de uiterste inleverdatum te halen, kan hij omkleed met redenen een verzoek tot uitstel indienen bij de examencommissie. De examencommissie besluit of het werk wel of niet kan worden ingeleverd en nagekeken. Het niet inleveren van een PWS betekent dat er geen beoordeling van het PWS wordt gegeven. De kandidaat kan dan niet slagen voor zijn examen en ontvangt geen diploma. In het geval van onregelmatigheid beslist de examencommissie over de consequenties. Het PWS is niet herkansbaar . (Zie ook hoofdstuk 13 van het Handboek Examinering.)
6.8	Rekenen Het vak rekenen is verplicht om te volgen voor die kandidaten van mavo bij de profielen 'economie' en 'zorg en welzijn' en havo bij het profiel 'cultuur en maatschappij' die het vak wiskunde niet op hun cijferlijst hebben staan en opgaan voor een diploma. Het vak rekenen is een inspanningsverplichting, dat wil zeggen dat het maken van lesopdrachten en aanwezigheid in de les leidend zijn voor het eindresultaat voor het vak rekenen. Het vak rekenen wordt afgesloten met een rekentoets. De kandidaten die het vak rekenen hebben gevolgd en hebben afgesloten met een resultaat krijgen daarvoor een aparte bijlage naast de cijferlijst. Het vak rekenen is niet herkansbaar .

Artikel 7. Missen SE

7.1	Wanneer een kandidaat niet kan deelnemen aan een SE (schriftelijk SE, mondeling SE, kijk-/luistertoets, PO op locatie), dan meldt hij zich af door middel van het sturen van een e-mail naar: verzuim.vavo@rocmondriaan.nl voorzien van naam, opleiding, vak en de reden van afwezigheid. De kandidaat meldt zich uiterlijk dezelfde dag van het betreffende SE per e-mail af. De examencommissie besluit op grond van de e-mail of een kandidaat toestemming krijgt om het gemiste SE alsnog te maken (inhalen).
7.2	Heeft een kandidaat een SE (schriftelijk SE, mondeling SE, kijk-/luistertoets, PO op locatie) zonder schriftelijke afmelding gemist dan kan de examencommissie besluiten dat sprake is van een onregelmatigheid en of een maatregel kan worden opgelegd (zie artikelen 20, 21 en 22).
7.3	Als er sprake is van zwaarwegende omstandigheden waardoor de kandidaat zich niet op de juiste wijze heeft afgemeld, dan meldt de kandidaat dit bij de examencommissie. De examencommissie besluit dan of gemiste SE's mogen worden ingehaald.
7.4	Een gestart maar niet afgemaakt SE, geldt als een gemaakt examen en is daarom alleen herkansbaar (niet inhaalbaar).
7.5	De examencommissie heeft de bevoegdheid om een extra examenmoment te creëren omdat een kandidaat de mogelijkheid krijgt een vak af te ronden/ het PTA compleet te maken.

Artikel 8. Inhaal-/herkansingsregeling SE

8.1	Inhalen Als een kandidaat een SE heeft gemist kan hij dit SE onder voorwaarden inhalen. De examencommissie beslist of een SE mag worden ingehaald naar aanleiding van de afmelding per e-mail (zie artikel 7). Deze regel geldt voor alle mondelinge en schriftelijke SE's, kijk-/luistertoetsen en PO's op locatie.
8.2	Een kandidaat die niet op het inhaalmoment van het mondelinge of schriftelijke SE, een kijk-/luistertoets, of een PO op locatie verschijnt, kan het recht ontzegd worden om het gemiste examen op een later tijdstip alsnog te maken. Een gemist examen kan gezien worden als een onregelmatigheid. Op een onregelmatigheid kan een maatregel volgen (zie artikelen 20, 21 en 22).
8.3	Herkansen in examentrajecten Een kandidaat die vakken volgt bij één of meerdere examentrajecten (mavo, havo eenjarig, havo tweede jaar tweejarig, vwo) kan in april maximaal drie reeds beoordeelde schoolexamens herkansen, namelijk één schoolexamen per schoolexamenperiode (SEP1/SEP2/SEP3). Het betreffende schoolexamen moet volgens het PTA herkansbaar zijn. Als een herkansing is gemaakt telt het hoogst behaalde cijfer.
8.4	Herkansen in eerste jaar tweejarig havo-traject Een kandidaat die vakken volgt bij het eerste jaar tweejarig havo-traject kan in juni maximaal drie reeds beoordeelde schoolexamens herkansen, namelijk één schoolexamen per schoolexamenperiode van het eerste jaar tweejarig havo-traject (SEP1/SEP2/SEP4). Het betreffende schoolexamen moet volgens het PTA herkansbaar zijn. Als een herkansing is gemaakt telt het hoogst behaalde cijfer. <i>Vakken zoals Engels die worden gevolgd in een examentraject en worden afgesloten met een CE vallen onder artikel 8.3.</i>
8.5	Een kandidaat die niet op het herkansingsmoment van het schriftelijk SE verschijnt, heeft geen recht meer om de gemiste herkansing op een later tijdstip alsnog te maken. Een herkansing van een SE wordt één keer aangeboden zonder mogelijkheid op inhalen.

Artikel 9. Einde SE-periode

9.1	Uiterlijk veertien dagen na de SE-periode ontvangt de examencommissie de N-termen van de SE's van de verschillende vakken, controleert de eventuele bijstellingen van de vooraf voorgestelde N-termen en stelt de resultaten vast. De toetscommissie is ondersteunend in dit proces.
9.2	Nadat de examencommissie heeft vergaderd over een SE-periode is de besluitvorming over de desbetreffende SE-periode afgesloten en zijn de resultaten vastgesteld.

BIJLAGE 4

Zak-slaagregeling (art. 17.2 uit het Examenreglement)

Zak/slaagregeling havo

Om te slagen moet hij aan alle eisen van de verschillende onderdelen voldoen.

Gemiddeld cijfer CE*

De kandidaat is geslaagd met een:

- 5,50 of hoger.

Kernvakken

De kandidaat is geslaagd met:

- maximaal 1x een 5 als eindcijfer;
- voor de andere kernvakken moet je een 6 of hoger als eindcijfer halen.

De kernvakken zijn: Nederlands, Engels en wiskunde.

In het profiel C&M hoeft de kandidaat geen wiskunde te kiezen. Alshij geen wiskunde kiest, zijn de kernvakken alleen Nederlands en EngelsDe kandidaat beschikt over een resultaat voor het vak rekenen (3F) als hij géén wiskunde als vak hebt afgesloten.

Eindcijfers alle examenvakken

De kandidaat is geslaagd als:

- al zijn eindcijfers 6 of hoger zijn;
- hij één 5 heeft en al de andere eindcijfers 6 of hoger zijn;
- hij een 4 heeft en al zijn andere eindcijfers 6 of hoger zijn. En het gemiddelde van al zijn eindcijfers ten minste 6,0 is;
- de kandidaat 2x een 5 heeft, of een 5 en een 4, en al zijn andere eindcijfers 6 of hoger zijn en het gemiddelde van al zijn eindcijfers ten minste 6,0 is;
- geen eindcijfer lager is dan een 4. **Let op:** het combinatiecijfer en de losse eindcijfers in het combinatiecijfer tellen ook mee voor deze regel.

* Als de kandidaat in 2020 heeft deelgenomen aan het examen, neemt hij contact op met de examensecretaris.